

”Vi får se hemska saker i våra skolor”

Trygghetsrådgivaren Bo Munthe vill öka säkerheten i skolan

Våld och kränkande behandling ökar och blir rårare i våra skolor. Trygghetsrådgivaren Bo Munthe – en av författarna bakom boken En tryggare skola – menar att skolpersonalen har en viktig roll när det gäller att förebygga våld i skolan – och ungdomsbrottsligheten. Och han ställer upp bakom kameraövervakning.

Text & foto: Anders Dahlberg

VI HAR DE SENASTE åren kunnat se bilder från skolor i bl a USA och Tyskland, där elever besinningslöst skjutit ihjäl både lärare och elever. Och vi minns alla upprörda känslor när en elev på Brom-

magymnasiet i Stockholm mördades 2001.

”Jag tror att våldet i våra svenska skolor kommer att internationaliseras. Vi får se många hemska saker framöver i våra

skolor. Och jag fattar inte varför våra styrande inte satsar mer pengar på säkerhet i skolorna. Det handlar nu mest om första hjälpen-principen – plåstra i stället för förebygga”, säger **Bo Munthe**, trygghetsrådgivare och tillsammans med skoljuristen **Agneta Herlin** författare till den nyligen publicerade boken *En tryggare skola*.

”Det stora problemet är att skolorna inte har pengar till en bra säkerhetskvalité. Det gör att vissa skolor blir ratade när föräldrarna ska välja skola. Och i förlängningen leder det till att vissa skolor kommer att stängas

på grund av för dåligt säkerhetstänkande”, deklarerar Bo Munthe.

Hans och Agneta Herlins inställning är att en bra arbetsmiljö är en förutsättning för trygghet och säkerhet i skolorna. Och att skolpersonalen har en viktig roll när det gäller att förebygga både våldet i skolan och ungdomsbrottsligheten. För det är oftast skolpersonalen som först ser förändringar i ungdomarnas beteendemönster.

Har utförts av obehöriga personer

”Men tyvärr finns det rektorer

som inte ens har skygglappar, de har en säck över huvudet. De vägrar acceptera verkligheten – att det finns våld på deras skola”, dundrar Bo Munthe, som arbetat med trygghetsfrågor på 7-8 skolor.

Enligt honom har det våldet i skolorna accelererat snabbt – och blivit råare.

Varför syns då inte det ökande våldet i skolorna i statistiken? Jo, enligt Bo Munthe beror det på det på att mätningarna har ett stort inbyggt fel. SCB:s undersökningar om våld gäller personer mellan 16 och 84 år. De når alltså inte grundskoleeleverna.

Inte heller Arbetsmiljöverkets och Brottsförebyggande rådets undersökningar mäter de yngres uppfattningar.

En stor anledning till grövre brott på skolor är att skolpersonalen har brist på rutiner när det gäller att hålla obehöriga borta från skolan. De missgärningar vi sett i Sverige och vid massakrerna i Dunblane i Skottland 1996 och i Erfurt i Tyskland 2002 har alla utförts av obehöriga personer.

Krossade en ruta och hoppade ut genom den

Vi är vant oss vid att gäng av skolungdomar går till en grannskola för att ”göra upp” med en eller flera elever. I vissa fall har det varit stora gäng beväpnade med knivar, påkar och andra tillhyggen. Ofta infaller sådana händelser i samband med terminstarten, vilket kan bero på att det under lovet hänt saker som inte klarats upp mellan de inblandade.

I ett fall i Helsingborg 2002 rusade ett gäng på 5-7 ungdomar in i en lektionssal mitt under en lektion och misshandlade en 16-årig elev. Sedan krossade de en ruta, hoppade ut genom den och flydde därifrån.

”Idag går obehöriga personer kors och tvärs över skolgården som de vill. Det är jättefel. Skolgården är ingen allmän plats när det pågår skolverksamhet. Det måste finnas rutiner för hur de obehöriga ska bemötas. Bland annat måste personalen träna nerlåsning av entrédörrarna när det kommer gäng utifrån. Tyvärr har de flesta skolor inga pengar till elektroniska låssystem som stänger alla entréer.”

Bo Munthe ser kamera-

” Skolgården är ingen allmän plats när det pågår skolverksamhet. Det måste finnas rutiner för hur de obehöriga ska bemötas. Bland annat måste personalen träna nerlåsning av entrédörrarna när det kommer gäng utifrån ”

övervakning som ett måste på många skolor.

”Kameraövervakning har införts på vissa skolor, och där ser man positiva förändringar. Det har en avskräckande effekt.”

Författarna rekommenderar skolorna att sätta upp skyltar om kamerorna i närheten av dem på platser där de är lätta att få syn på – och att se till att skyltarna inte är alltför små.

Allt fler barn behöver skyddad identitet

”Sedan är det ju en annan sak att vissa målar över eller sätter eld på kamerorna”, säger Bo Munthe och skakar på huvudet.

De senaste åren har vi fått vänja oss vid företeelser som kidnappningar och bombhot i skolmiljön.

”Vi kommer att se mycket mer av kidnappningar framöver”, tror Bo Munthe.

Han ser hur ökningen av antalet kvinnor som misshandlas leder till allt fler barn behöver skyddad identitet. Det gäller också i samband med vissa sk ”hedersbrott”. Det är enligt Bo Munthe viktigt att skolorna skaffar sig rutiner för att agera rätt

” Lärarna har en mycket dålig situation. Tänk dig att sitta med 25 testosteronstinna killar i ett klassrum! De måste ha en interntelefon, där de kan få sina kollegers uppmärksamhet i ett krisläge ”

när någon bortförts mot sin vilja.

Det handlar bl a om att någon i personalen snabbt ska gå till den plats där kidnappningen ägde rum för att säkra eventuella spår tills polisen kommer. Det

innebär att området avspärras.

Skolan ska också se till att ta fram elevens data och foto, kalla in berörd klassföreståndare och ordna ett särskilt rum för utredningen.

Bombhot har de senaste åren riktats mot någon skola minst varannan månad. I vissa fall har det varit falskt alarm, i andra fall har bombhoten realiserats.

I de flesta fall når bombhoten inte massmedia.

”Och det beror på att de skolor som drabbas ofta mörkar. Men jag tycker det är viktigt att vi alla får veta vad som hänt”, säger Bo Munthe.

”I princip alla elever bar kniv”

När det gäller mobbning, konstaterar han att: ”mobbning pågår, eftersom man låter det pågå”.

I sin bok ger han och Agneta Herlin förslag på rutiner till stöd för den mobbade:

- Kontakta vårdnadshavarna.
- Se till att offret alltid har tillgång till en trygg zon.
- Använd pålitliga kamrater, lärare och andra vuxna som frivilliga stödpersoner.
- Ta tid för den mobbade eleven.
- Hjälpen eleven att agera mer bestämt för att öka dennes självförtroende.

Men de betonar också vikten av att hjälpa mobbaren att för-

ändra hans/hennes beteende.

Men det är inte bara för eleverna som skolan kan vara en jobbig arbetsplats.

”Nej, lärarna har en mycket dålig situation. Tänk dig att sitta med 25 testosteronstinna killar i ett klassrum! De måste ha en interntelefon, där de kan få sina kollegers uppmärksamhet i ett krisläge.”

Bo Munthe betonar också att socialtjänstens sekretess hindrar skolorna att få veta något om elevernas eventuella brottsbakgrund.

Finns det då något land där vi kan hitta positiva grepp i kampen mot skolväldet?

”Inget land har mer skolväld än USA, ändå är det där jag hittar positiva grepp mot våldet. Man var till exempel där tidigt ute med rutiner mot intrång för obehöriga.”

Att amerikanska barn bär vapen i skolan är inte ovanligt. Bo Munthe menar att samma förhållande gäller knivar i svenska skolor.

”Annars ser det lika illa ut i länder som Tyskland och England som i Sverige. Vid en undersökning på en skola i Bristol i England visade det sig att i princip alla elever bar kniv”, säger Bo Munthe.

”Tyvärr är det väl så att det inte är förrän vi ser ett antal dödsfall i skolorna som myndigheterna får upp ögonen för våldet och satsar på bättre säkerhet.” ■

Bo Munthe är Director för Keys to Safer Schools Europe och certifierad till School Safety professional från den amerikanska organisationen National School Safety Center.